

54
7/108

TNO-nota
366.0371

**Research nota betreffende enkele recente
onderzoeken over de gevolgen van de Wet
TBA en de reïntegratie van (gedeeltelijk)
arbeidsgeschik**

TNO Preventie en Gezondheid
Divisie Arbeid en Gezondheid

Wassenaarseweg 56
Postbus 2215
2301 CE Leden

Telefoon 071 518 18 18
Fax 071 518 19 20

auteur(s):
C.W.J. Wevers
I.D. Nijboer
P.G.W. Smulders

datum:
Augustus 1996

Alle rechten voorbehouden.
Niets uit deze uitgave mag worden
vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt
door middel van druk, fotokopie, microfilm
of op welke andere wijze dan ook, zonder
vooralgaande toestemming van TNO.

Indien dit rapport in opdracht werd
uitgebracht, wordt voor de rechten en
verplichtingen van opdrachtgever en
opdrachtnemer verwezen naar de
Algemene Voorwaarden voor onderzoeks-
opdrachten aan TNO, dan wel de
betreffende terzake tussen partijen
gesloten overeenkomst.
Het ter inzage geven van het TNO-rapport
aan direct belanghebbenden is toegestaan.

© 1996 TNO

Nederlands Instituut voor Arbeidsomstandigheden

NIA111509X

NIA TNO, BIDOC
Postbus 75665
1070 AR AMSTERDAM
Tel. 020 - 549 84 68

ISN-NR. 30804
plaats 54-108

VOORWOORD

In deze notitie wordt een tiental rapporten samengevat die het laatste jaar verschenen zijn over de gevolgen van de Wet TBA voor de arbeidsongeschiktheidsbeoordelingen en reïntegratie. Het betreft een ingewikkeld vraagstuk. Desondanks is geprobeerd de gegevens uit de rapporten zo kort en begrijpelijk mogelijk samen te vatten.

De meeste gegevens over de uitvoering van de ao-beoordeling en de werksituatie zijn afkomstig van enquêtes onder cliënten, die afgenomen zijn een half tot anderhalf jaar na de beoordeling in de jaren 1994 en 1995. Voor zover uit de rapportages valt na te gaan zijn in het algemeen de gegevens van goede kwaliteit: de steekproeven zijn van voldoende omvang en voldoende representatief. Veel van deze gegevens zijn niet opgenomen in de registraties van de uitvoeringsinstellingen. Voor zover deze gegevens wel beschikbaar zijn, worden deze ook door de auteurs van de onderzoeken gebruikt. In enkele onderzoeken zijn interviews gehouden met uitvoeringsfunctionarissen en management van de uitvoeringsinstanties. Het is onvermijdelijk dat gegevens afkomstig van verschillende bronnen niet naadloos overeenstemmen, maar grote discrepanties zijn er niet aangetroffen. Behoudens de voorgaande constatering, enkele verklarende inleidingen en commentaar in paragraaf 1.3.3, hebben de auteurs van deze research nota geen eigen conclusies uit de verzamelde informatie getrokken.

Twee thema's komen aan de orde: het TBA-criterium en reïntegratie; de opbouw van de notitie is als volgt:

- 1.1 De wijze waarop het TBA-criterium wordt toegepast
 - 1.1.1 Inleiding
 - 1.1.2 Feitelijke wijze van beoordelen na TBA
 - 1.2.3 Mening van betrokkenen over de wijze van ao-beoordeling na invoering TBA
- 1.2 De uitkomsten van de toepassing van het TBA-criterium
 - 1.2.1 Inleiding
 - 1.2.2 Uitkomsten van de beoordelingen
 - 1.2.3 Verschillen in uitkomsten voor en na de invoering van de Wet TBA
 - 1.2.4 De mening van betrokkenen over de uitkomsten
- 1.3 De gevolgen
 - 1.3.1 Inleiding
 - 1.3.2 Gezondheid
 - 1.3.3 Werken of niet werken
 - 1.3.4 De financiële gevolgen
 - 1.3.5 De beroepsprocedures die gestart worden

- 2.1 De wijze waarop arbeidsdeelname van personen, beoordeeld met het TBA-criterium, wordt bevorderd door de uvi's
 - 2.1.1 Inleiding
 - 2.1.2 Feitelijke gang van zaken
 - 2.1.3 De mening van betrokkenen
- 2.2 Het gebruik van reïntegratie-instrumenten ter bevordering van de arbeidsdeelname van personen, beoordeeld met het TBA-criterium
- 2.3 De resultaten van het gebruik van reïntegratie-instrumenten.

Een korte samenvatting van de rapporten sluit deze notitie af.

Verwijzing naar de rapporten waaraan bepaalde resultaten zijn ontleend, geschiedt met nummers volgens de samenvatting achterin.

1. TBA-CRITERIUM

1.1. De wijze waarop het TBA-criterium wordt toegepast

1.1.1 Inleiding

Voor een juiste interpretatie en goed begrip van de aangehaalde gegevens dient men zich te realiseren dat het proces van de arbeidsongeschiktheidsbeoordeling geen statisch gegeven is. De geciteerde onderzoeken beslaan de periode 1994 en 1995. Binnen deze periode en daarna - dus ook na de invoering van de Wet TBA - is er veel veranderd. Het tijdstip waarop de onderzoeksgegevens zijn verzameld en de periode waarop deze gegevens betrekking hebben, moet men daarom voor een juiste interpretatie goed in de gaten houden.

In (7) wordt voor deze periode het toneel geschetst waarop de ao-beoordeling heeft plaatsgevonden. Behalve de invoering van de Wet TBA speelde in 1994 ook nog de effectuering van de Wet TZ/Arbo, waarin onder meer de ontvlechting van de arbozorg en de verzuimbegeleiding uit de bedrijfsverenigingen (BV'en) voorgeschreven is. Het jaar 1994 is te beschouwen als overgangsjaar; de ontvlechting TZ/Arbo en de nieuwe procesinrichting zouden vóór 1995 tot stand moeten komen. Het GAK realiseerde de ontvlechting begin 1994, de vier andere uitvoeringsinstanties (uvi's) waren trager. De GUO heeft als laatste per 1/1/96 de ontvlechting gerealiseerd. Er waren kwantitatieve en kwalitatieve capaciteitsvraagstukken: grootscheepse bijscholing van verzekeringsartsen en arbeidsdeskundigen ging ten koste van de capaciteit en uitzendkrachten met onvoldoende ervaring moesten worden ingeschakeld.

Behoud van werkgelegenheid en voorkomen van afvloeiingskosten speelden hierbij tevens een rol (7).

Ten aanzien van de gevalsbehandeling bleken er door de overgangperiode bij de administraties van BV'en complexe situaties te bestaan door de verschillende opties voor bedrijfsgezondheidszorg die de werkgevers konden kiezen en door sterk veranderde werkprocessen in de gevalsbehandeling ZW/WAO en de opheffing van de GMD. Tegelijkertijd verschoven er arbeidsplaatsen van de uvi's naar de arbodiensten. Het GAK kon in januari '94 integratie van de ZW/WAO gevalsbehandeling realiseren, de overige uvi's echter niet in verband met de bescherming van de rechtspositie van gedetacheerde GMD'ers. Bijgevolg ontstonden er medio 1994 aanzienlijke werk-achterstanden (7).

In 1995 bleken met uitzondering van de bedrijfstakken van de BVG en GUO, nog zeer veel met name kleinere bedrijven (de 2 weken werkgevers) nog niet bij een arbodienst aangesloten. Ook met ingang van januari 1996 zal dit nog voor veel bedrijven gelden. Dit

betekent voor de uvi veel extra werk (melding aan arbeidsinspectie en extra controle op rechtmatigheid van uitkeringen) (7).

De koersbepaling en de besluitvorming bij BV'en en uvi's is in 1995 beïnvloed door de regels rond het implementatieproces van de gewijzigde Osv. In plaats van de aanvankelijk beoogde strikte scheiding ontstond in tweede instantie de tendens dat uvi's, arbodiensten en verzekeringen in één holding kunnen worden ondergebracht (7).

Niet alleen de uvi's zijn in beweging ook de wetgeving en de uitvoering ten aanzien van de ao-beoordeling zijn in 1995 nog gewijzigd.

- Het schattingsbesluit (dd. 5 augustus 1994) dat regels geeft voor de ao-bepaling, is in concept in november 1993 gereedgekomen, maar is pas in augustus 1994 vastgesteld. In januari 1996 is het schattingsbesluit vervolgens weer gewijzigd; de herziening geldt met terugwerkende kracht tot 1 augustus 1993.
- Een belangrijke uitvoeringswijziging is een aanpassing van het geautomatiseerd ondersteuningssysteem (het FIS), waardoor schattingen herzien moeten worden. Een andere wijziging houdt in dat de verzekeringsgeneeskundige standaard 'geen benutbare mogelijkheden', die vanaf begin '94 als concept gebruikt werd, nader is gepreciseerd.

Tot slot van deze inleiding moet nog op het volgende gewezen worden.

Hoewel alle beoordelingen volgens hetzelfde TBA-criterium gebeuren, is het in de praktijk (en zeker gezien door de ogen van de beoordeelde zelf) noodzakelijk een viertal soorten ao-beoordelingen te onderscheiden.

1. De reguliere toetredingsbeoordelingen; de beoordelingen na afloop van één jaar verzuim.
2. De reguliere herbeoordelingen; de verplichte herbeoordeling aan het einde van het eerste jaar WAO en (vanaf 1997) de herbeoordelingen na drie tot vijf jaar WAO.
3. De herbeoordelingen in het kader van TBA; cohortsgewijs worden tot en met augustus 1998 alle WAO-ers herbeoordeeld die op 1 augustus 1993 nog geen 50 jaar waren. Naar schatting gaat het om 285.000 personen.
4. De herziening volgens het gewijzigde schattingsbesluit van de beoordelingen sinds 1 augustus 1993; dit zal in 1996 gedaan worden.

In het navolgende wordt met name informatie gegeven over de reguliere toetredingsbeoordelingen en de herbeoordelingen in het kader van TBA. De eerste categorie wordt in de tekst telkens 'toetredingsbeoordelingen' of 'einde wachttijd beoordelingen' genoemd en de tweede 'herbeoordelingen TBA'. Daar waar de onderzoeksrapporten de verschillende beoordelingen niet van elkaar onderscheiden wordt gesproken van 'ao-beoordelingen'.

Gegeven de bovenstaande ontwikkelingen kunnen de rapporten die hieronder aan de orde komen slechts een momentopname zijn van hetgeen zich heeft afgespeeld rondom het arbeidsongeschiktheidsvolume. Het is dan ook niet te zeggen of de hier aangegeven resultaten als structureel gezien kunnen worden. Tot slot moge ook duidelijk zijn, dat gezien de verscheidenheid van veranderingen binnen de sociale zekerheid, de hier gevonden resultaten niet alleen kunnen worden toegeschreven aan de invoering van de wet TBA.

In de onderzochte rapporten kan met betrekking tot de wijze van toepassing van het TBA-criterium onderscheid gemaakt worden in twee aspecten: de feitelijke manier waarop de ao-beoordeling plaats vindt na de invoering van de wet TBA (paragraaf 1.1.2) en de mening van verschillende groepen betrokkenen over de wijze waarop de ao-beoordeling plaats vindt na invoering van de genoemde wet (paragraaf 1.1.3).

1.1.2 Feitelijke wijze van beoordelen na TBA

Met de invoering van TBA zijn niet alleen de toetredingscriteria gewijzigd, ook de toekenningsprocedure is belangrijk veranderd. Voorheen vond overgang plaats van ZW naar WAO zonder dat er sprake was van een formele aanvraag, ook al was de WAO-beoordelingsprocedure nog niet afgerond (in het laatste geval werd dan meestal voorlopig een WAO-uitkering naar 80-100% arbeidsongeschiktheid toegekend, de 'pro-forma' adviezen). Na invoering TBA moet de werknemer zelf de WAO-aanvraag indienen en dienen de termijnen strakker gehanteerd te worden, zodat bij einde wachttijd (na 52 weken verzuim) het ao-percentage bekend is. Een beoordeling louter op basis van het dossier is in tegenstelling tot vroeger minder makkelijk mogelijk. Oordeelt de verzekeringsarts dat er geen sprake is van volledige arbeidsongeschiktheid, dan vindt een gesprek plaats tussen betrokkene en de arbeidsdeskundige, die dan adviseert over de mate van arbeids(on)geschiktheid.

Na de invoering van de wet TBA blijkt er bij de beoordeling van de mate van arbeidsongeschiktheid in verreweg de meeste gevallen een gesprek te zijn tussen de cliënt en de verzekeringsgeneeskundige (1,6). Deze gesprekken duren volgens de cliënt over het algemeen ongeveer een uur (1,2,6). Herbeoordeelden TBA uit begin '95 rapporteren in rond de helft van de gevallen een lichamelijk onderzoek (2). In het onderzoek van het Verwey Jonker-instituut (6) wordt vaker door de herbeoordeelde respondenten aangegeven dat er sprake was van een lichamelijk onderzoek; dit is waarschijnlijk het gevolg van de

minder representatieve steekproef van dit onderzoek. Slechts weinig is er in 1994 zowel volgens uitvoeringsfunctionarissen als cliënten sprake van het inwinnen van additionele informatie bij de behandelende sector (1). De herbeoordeelden begin 1995 menen dat in 10% van de gevallen aanvullende informatie is ingewonnen (2). In het onderzoek van het Verwey Jonker-instituut wordt vaker gesproken over het inwinnen van informatie bij de behandelende sector (46%), hetgeen te verklaren is uit de wijze van steekproeftrekking.

68 procent van de ondervraagde TBA-herbeoordeelden begin 1995 zegt tevens een gesprek te hebben gehad met een arbeidsdeskundige (2); in (6) is dit percentage ongeveer 60%. Volgens de cliënten duren dergelijke gesprekken ongeveer een half uur (1,2,6). Een (relatief gering) aantal cliënten meent dat er bij de herbeoordelingen TBA geen sprake is geweest van overleg tussen verzekeringsarts en arbeidsdeskundige (6).

Hoewel de arbeidsdeskundigen zich baserend op het schattingsbesluit, in 1994 aangeven dat het FIS allesoverheersend is voor de uitkomst van de ao-schatting, blijkt uit gevalsstudies van het Ctsv dat er wel degelijk ruimte is om bij de beoordeling met de specifieke situatie van de beoordeelde rekening te houden, maar dit blijkt echter nauwelijks door de arbeidsdeskundige schriftelijk beargumenteerd te worden (1).

Er zijn signalen dat criteria voor 'geen benutbare mogelijkheden' niet steeds worden gevolgd: een aantal mensen die zeggen hulp te hebben bij de persoonlijke verzorging, werd toch geheel of gedeeltelijk arbeidsgeschikt verklaard (6). In welke mate er daadwerkelijk hulp (nodig) was bij persoonlijke verzorging is in dit onderzoek niet nagegaan.

De tijdigheid van de beoordeling blijkt in 1995 nog vaak een probleem. 45 procent van de toetredingsbeoordeelden in 1995 zegt dat de uitslag van de ao-beoordeling hun niet bekend was bij het einde van het ZW-jaar; bij het GAK en de BVG worden relatief iets meer tijdige rapportages gemeld dan bij de andere BV'en (8). Een groter deel van de personen die volledig arbeidsongeschikt worden verklaard zegt de uitslag bij einde wachttijd te weten dan het geval is bij de personen die gedeeltelijk arbeidsongeschikt worden bevonden. De volledig arbeidsgeschikt verklaarden lijken nog sneller afgehandeld te worden: zij zeggen bijna allen bij het einde van de wachttijd de uitslag te kennen. Ten opzichte van een eerdere enquête in 1991 blijkt de tijdigheid echter wel te zijn verbeterd (8).

Uit de enquête onder herbeoordeelden TBA van het eerste trimester van 1995 blijkt dat op het moment van de enquête, 5 tot 6 maanden na de eerste dag van de cohortperiode, 20% van alle cliënten die waren gemeld voor herbeoordeling nog geen schriftelijk bericht had ontvangen over de uitkomst van hun herbeoordeling (2). Een zekere vertraging begint al

bij het begin van de procedure: niet meer dan de helft van de cliënten zegt binnen 2 maanden bij de verzekeringsarts geweest te zijn; ook speelt de trage verzending van de aanzegging hierbij een rol (2).

Volgens 39% van de herbeoordeelden is er geen voorlichting voorafgegaan aan hun herbeoordeling (2). Van de 61% die zeiden wel voorlichting gehad te hebben, zegt 71% een voorlichtingsbrief te hebben ontvangen (2).

1.1.3 Mening van betrokkenen over de wijze van ao-beoordeling na invoering wet TBA

Ondanks richtlijnen, instructiebijeenkomsten en een werkgroep die bij de GAK/GMD-organisatie als vraagbaak fungeerde, geven de verzekeringsartsen en arbeidsdeskundigen voor 1994 aan dat de procedure om tot een oordeel te komen in 1994 minder zorgvuldig en uitgebreid heeft plaatsgevonden dan voorheen (1). De GMD concludeerde dat het gewijzigde ao-criterium de medische beoordeling inhoudelijk niet heeft gewijzigd; objectiviteit was al langer uitgangspunt voor de beoordeling. Het zogenaamde 'belastbaarheidspatroon' dat de verzekeringsarts van de cliënt opmaakt, blijkt pre-TBA en post-TBA op dezelfde wijze ingevuld te worden (1).

Met name de BV'en die in het verleden nog geen ervaring met de arbeidsongeschiktheidsbeoordeling WAO hadden opgedaan, hadden volgens directie en staf van de uvi's grote moeite met de beheersing van de tijdigheid van de beoordelingen. Tevens speelden de capaciteitsproblemen en tekortschietende informatiesystemen in 1994 en 1995 een rol (7). Door de overgang van de GMD naar de uvi's zijn in 1994 een aantal kantoren geconfronteerd met aanzienlijke achterstanden, terwijl het werkaanbod tevens vergroot is door de cohorten voor de herbeoordeling (8). De eenzijdige benadrukking van de tijdigheid kan volgens functionarissen van de uvi's ertoe leiden dat de zorgvuldigheid en daarmee de kwaliteit van het onderzoek in het gedrang komt (7,8). Beleidsmedewerkers van het GAK geven aan dat voor structureel overleg tussen verzekeringsarts en arbeidsdeskundige en voor intercollegiale toetsing te weinig tijd is. Het Ctsv vraagt zich af of deze werkwijze in alle gevallen een objectieve beoordeling garandeert. Na de invoering van de wet TBA is er volgens uitvoeringsfunctionarissen druk van het management van het GAK geweest op de uitvoerders om het aantal '80-100 gevallen' te beperken (1).

Volgens functionarissen van de uvi's is de (nieuwe) regelgeving voor cliënten moeilijk te begrijpen, vooral waar het gaat om de geduide functies, die slechts theoretische voorbeeldfuncties zijn, terwijl de cliënt veel breder dient te solliciteren. Ook geven de

veranderde schattingsregels aanleiding tot veel meningsverschillen. De uitslag wordt door de beoordeelde vaak als onrechtvaardig ervaren (8).

Samengevat is de gevalsbehandeling voor de uitvoerders volgens de functionarissen complexer geworden:

- er is meer én minder integratie in de gevalsbehandeling
- sterke sturing op tijdigheid en juistheid
- streven naar heldere informatie voor de cliënt
- meer aandacht voor klantvriendelijkheid (8).

In een enquête een half jaar na de beoordeling onder personen die in november 1994 de WAO bereikten is de helft of meer tevreden over de behandeling tijdens de toetredingsbeoordeling (5). Ten opzichte van een soortgelijk onderzoek uit 1991 is na TBA een grotere groep van mening dat er onvoldoende tijd en aandacht aan hen is geschonken (28% vs. 22%) en dat er niet voldoende rekening is gehouden met hun opvattingen (32% vs. 24%) (5); deze opvattingen worden ook in rapport (6) opgetekend. Met name de arbeidsgeschikt verklaarden (vooral de niet-werkenden onder hen) en in mindere mate de volledig arbeidsongeschikt verklaarden zijn in verschillende aspecten minder positief gaan oordelen in vergelijking met 1991 (5). De gedeeltelijk arbeidsongeschikt verklaarden uit 1994 zijn echter in een aantal opzichten positiever gaan denken over de behandeling dan degenen uit 1991. Het oordeel over de rechtvaardigheid van en de tevredenheid over de gang van zaken rond de ao-beoordeling is ongunstiger geworden sinds TBA, zowel onder werkenden als niet werkenden (5).

De cliënten die met de uitkomst van de ao-beoordeling (zowel de toetredings- als herbeoordeling) instemmen, geven in grote meerderheid een voldoende aan de kwaliteit van de uitvoering van de totale beoordelingsprocedure; cliënten die niet met de uitkomst instemmen, geven vaak een onvoldoende (2,6,8 - deze onderzoeken vonden ongeveer plaats in de eerste helft van 1995). Dit verband wordt ook gevonden in relatie tot de waardering van de deskundigheid en uitleg en aandacht van de arts en arbeidsdeskundige. Over de bejegening is men in het algemeen min of meer positief. De laagste waardering krijgt het aspect 'rechtvaardigheid van de procedure'(8).

Herbeoordeelde cliënten van begin 1995 oordelen gedifferentieerd over de diverse aspecten van hun bezoek aan de verzekeringsarts en arbeidsdeskundige. De kwaliteit van het contact krijgt het hoogste cijfer, gevolgd door de uitleg van de arts. Procedurele aspecten, zoals zorgvuldigheid van het lichamelijk onderzoek (in het geval van de verzekeringsarts), de toepassing van de regels en de duur van het bezoek werden neutraal tot licht negatief beoordeeld (2). Van de herbeoordeelde TBA begin 1995 vindt 34% één bezoek aan de

verzekeringsgeneeskundige niet genoeg; ten aanzien van de arbeidsdeskundige is dit percentage 41 %; 60 tot 70% is tevreden met het aantal en duur van de bezoeken (2).

Van de groep herbeoordeelden TBA, die een informatiebrief gehad hebben, vindt 65% de informatiebrief over de herbeoordelingsprocedure voldoende informatief en duidelijk; 80 procent van de cliënten vindt de brief over de uitkomst van de beoordeling duidelijk tot zeer duidelijk (2).

Het rapportcijfer dat deze herbeoordeelden TBA geven aan de voorlichting ligt rond de 5,2 op een schaal van 10 en is ongunstiger wanneer men geen voorlichting heeft gehad.

Bij nadere analyse blijkt het oordeel over de kwaliteit van de uitvoering van de herbeoordeling in afnemende volgorde van belangrijkheid af te hangen van: * het oordeel over het verzekeringsgeneeskundig onderzoek * het oordeel over het arbeidskundig onderzoek * daling van het ao-percentage * de duidelijkheid van de procedure * de tijdige voorlichting (2).

1.2. De uitkomsten van de toepassing van het TBA-criterium

1.2.1 Inleiding

De resultaten van de rapporten met betrekking tot de uitkomsten van de toepassing van het TBA-criterium kunnen ingedeeld worden in drie onderwerpen: de uitkomsten van de beoordelingen in termen van het ao-percentage van nieuwe gevallen en van herbeoordeelden en in termen van het totale volume arbeidsongeschikten (par.1.2.2); verschillen in uitkomsten vóór en na de invoering van de wet TBA (par.1.2.3) en tot slot (par. 1.2.4) de mening van betrokkenen over de uitkomsten. Achtereenvolgend komen deze drie onderwerpen aan de orde.

1.2.2 Uitkomsten van de beoordelingen

De uitkomsten van de beoordeling zijn het meest recent in beeld gebracht door het Ctsv (9). Veel van de volgende gegevens zijn dan ook afkomstig uit dit onderzoek. Ook andere onderzoeksgegevens, zoals van het onderzoek van het Verwey Jonker-instituut (6) wijzen in dezelfde richting.

De auteurs van het betreffende Ctsv-rapport (9) geven zelf aan dat de analyse slechts een signaalfunctie heeft, omdat door de beperkte inhoud van de beschikbare statistische gegevens geen definitief uitsluitsel te geven is over de achterliggende oorzaken.

Tabel 1 geeft een overzicht van de instroom in de AAW/WAO.

Tabel 1 Instroom AAW/WAO naar bevolkingsgroep 1993-1995 (Bron: 9)

	1993	1994	1995
totaal	93.300	78.700	72.700
werknemers	77.000	59.700	53.000
ambtenaren	4.700	9.600	9.700
zelfstandigen	6.600	4.700	4.800
vroeggehandicapten	3.600	3.400	3.800
overigen	1.400	1.300	1.300

Over de drie jaren heen zien we een duidelijke daling van de instroom. Als men echter de kwartaalcijfers bekijkt, dan is er in feite sedert het tweede kwartaal van 1994 geen sprake meer van een daling van de instroom maar lijkt zich een stabilisatie af te tekenen, waarvan niet duidelijk is of deze structureel is.

Gedetailleerder beeld levert de verhouding tussen het aantal aanvragen, toekenningen en afwijzingen (tabel 2).

Tabel 2 Aanvragen en afwijzingen 1993-1995 (exclusief ambtenaren) (Bron: 9)

	1993	1994	1995
<i>aantallen</i>			
aanvragen	106.000	97.000	93.000
toekenningen	88.000	69.000	63.000
afwijzingen	18.000	28.000	30.000
<i>percentages</i>			
toekenningen	83%	71%	68%
afwijzingen	17%	29%	32%

De verhouding toekenningen/afwijzingen stabiliseert zich rond de 70/30, terwijl het aantal aanvragen in 1995 (exclusief ambtenaren) nog iets is gedaald. Omdat het totaal aantal verzekerden licht is gestegen, betekent het voorgaande dat de instroomkans is afgenomen. De instroomkans bij de BVG die al veruit de hoogste was van de uitvoeringsorganen, is nog iets gestegen. Bij het SFB is de instroomkans echter fors gedaald. Ook blijkt de

instroomkans die voor vrouwen al hoger lag dan voor mannen, nu bijna tweemaal zo groot geworden te zijn als die voor mannen.

Overigens wordt in rapport (8) door de auteurs betoogd dat het aantal WAO-aanvragen vroeger in het ZW-jaar gestegen is sinds TBA. Vanwege het feit dat een zieke werknemer zonder tijdige aanvraag het recht op een tijdige uitkering kan verspelen, worden ZW'ers nu - bij de minste twijfel of men wel hersteld zal zijn vóór het einde van het ZW-jaar - door de uvi aangeraden een aanvraag in te dienen voor het geval dat. Dit heeft tot gevolg dat er WAO-keuringen worden verricht die vroeger niet verricht zouden zijn en die leiden tot meer 'volledig arbeidsgeschikt verklaarden'.

De samenstelling van de instroom naar diagnosecategorie blijkt aan verandering onderhevig: het aandeel van de categorieën psyche en bewegingsapparaat daalde van 30% naar 25%; ook is er een toenemend aandeel van de categorie 'onbekend' (9).

De wijziging van het schattingsbesluit (met terugwerkende kracht tot 1 augustus 1993) en het FIS medio '95 zouden mogelijk ook de instroom hebben kunnen vergroten. Hiervoor hebben de onderzoekers geen directe aanwijzingen gevonden; zij stellen dat mogelijk wel de geringe toename van de instroom in het laatste kwartaal van 1995 hiermee verband kan houden (9). De herzieningsoperatie gebeurt in 1996 en kan dan dus pas een vergrotend effect op de instroom hebben.

Tabel 3 geeft een beeld van de uitstroom

Tabel 3 Uitstroom AAW/WAO (zowel vanwege reguliere herbeoordelingen als herbeoordelingen TBA) naar reden en bevolkingsgroep 1993-1995 (Bron: 9)

	1993	1994	1995
totaal	84.800	104.800	106.500
<hr/>			
<i>reden</i>			
herstel	39.000	58.100	58.600
pensioen	33.000	33.500	34.700
overtijden	10.400	10.000	9.700
overig	2.400	3.100	3.500
<i>bevolkingsgroep</i>			
werknemers	68.100	84.000	83.100
ambtenaren	7.600	10.400	12.100
zelfstandigen	6.000	6.200	7.000
vroegehandicapten	1.600	2.000	2.300
overigen	1.600	2.300	2.100

De uitstroom is in 1994 tot het eerste kwartaal 1995 duidelijk toegenomen, zowel door de herbeoordelingsoperatie als door reguliere herbeoordeling bij herstel van betrokkene ('spontaan herstel'). In 1995 blijkt het spontane herstel te zijn afgenomen van 40.400 tot 32.500, terwijl het aantal beëindigingen in verband met herbeoordeling is gestegen van 10.500 tot 16.300. Toch blijkt in het laatste kwartaal van 1995 ook het aantal herbeoordelingsbeëindigingen weer af te nemen.

De daling van het aantal herbeoordelingsbeëindigingen in het laatste kwartaal van 1995, wordt voornamelijk verklaard door het afnemend aantal feitelijk uitgevoerde herbeoordelingen in de loop van 1995 door werkachterstanden en daarnaast door een dalende beëindigingskans (zie ook tabel 4). Bij het SFB is overigens de daling van de beëindigingskans relatief het grootst. Voor de daling van de beëindigingskans is geen afdoende verklaring gevonden (9).

Bij het herbeoordelingscohort 1995 blijkt van een lagere beëindigingskans sprake te zijn dan bij het cohort 1994 (zie tabel 4).

Tabel 4 Gevolgen van de herbeoordeling van cohort 94 en 95 (Bron: 9)

	cohort 1994 leeftijd tot 35	cohort 1995 35-45 jaar
beëindiging	37%	18%
verlaging	15%	17%
handhaving	46%	61%
verhoging	2%	4%

Voor het 1994-cohort is in meer dan de helft van de gevallen sprake van een verlaging van het ao-percentage of beëindiging. In 1995 is dit bij 35% van de herbeoordeelden het geval (9).

Volgens de auteurs van (9) werd er bij de behandeling van TBA in de Tweede Kamer ervan uitgegaan dat bij ongeveer 21% van de arbeidsongeschikten die herbeoordeeld zouden worden dit zou leiden tot verlaging of intrekking van de uitkering.

In het cohort '95 is het percentage beëindigingen lager en het percentage handhavingen hoger dan in cohort '94. Dit geldt voor alle categorieën (leeftijd, geslacht, diagnosegroep en uitkeringsduur), regio's en uvi's. Het GUO laat een afwijkende ontwikkeling zien: het percentage verlagingen stijgt relatief fors van 4 naar 15%. Bij het SFB daalt het aantal

beëindigingen zo sterk (van 31 naar 9%) dat het lager uitkomt dan het percentage verlagingen, waar dit bij de andere uvi's steeds andersom is. Het percentage handhavingen is bij de Detam het grootst (gestegen van 50 naar 71%).

Overigens wordt in onderzoek (2) voor de herbeoordelingen van begin 1995 een hoger percentage voor verlaging en beëindiging gevonden afgaande op de cliënten zelf (54%). Ook in dit onderzoek blijken er verschillen tussen uvi's te zijn: uit informatie van cliënten zelf blijkt dat een daling het meeste voorkwam bij GUO en SFB en het minst bij BVG en GAK. Bij de uitvoeringsorganen waar voor de herbeoordeling de meeste cliënten volledig arbeidsongeschikt waren (Detam, BVG, GAK, elk met circa 60% volledig arbeidsongeschikten) krijgen minder cliënten een lagere mate van ao, dan bij de andere twee uvi's (2). Het valt daarom ook goed te begrijpen dat bij het GUO en het SFB, indien sprake is van een daling, de omvang daarvan relatief gering is. Bij het SFB blijft de daling vaak beperkt tot 1 à 2 klassen. Andersom is bij de Detam, de BVG en het GAK de daling, indien daarvan sprake is, juist relatief fors (2) (dit laatste wordt ook in (8) gevonden ten aanzien van de reguliere herkeuringen na 1 jaar WAO).

Ook zijn er gegevens bekend over de reguliere herbeoordelingen van de WAO-instroom sinds 1-8-'93, de verplichte herkeuring na 1 jaar WAO (8). Van degenen die herkeurd zijn, is 30% van arbeidsongeschiktheidsklasse veranderd, waarbij 26% in een lagere klasse is uitgekomen. Na een jaar ziekte kan men dus zeker niet van een stabiele situatie spreken. Ook nu zijn er duidelijke verschillen tussen de uvi's.

De uitstroom is echter volgens de auteurs van (9) geen goede graadmeter voor het volgen van de volume-ontwikkelingen. De uitstroom hangt immers sterk af van de omvang en samenstelling van het bestand aan uitkeringsgerechtigden en dit bestand is juist in 1994 en 1995 sterk gewijzigd. Relatief veel uitstroom door herstel wordt juist gegenereerd door de recente instroom: personen met een kortere uitkeringsduur hebben hogere uitstroomkansen. Bovendien neemt bij de herbeoordeelden, zeker kort na de herbeoordeling, de kans op spontaan herstel in de overblijvende groep af (9).

Naast in- en uitstroom is in rapport (9) ook gekeken naar de totale volume-ontwikkeling, waarbij de gedeeltelijk arbeidsongeschikten naar rato worden meegeteld (herleid tot volledige arbeidsongeschiktheid - het aantal heva's). Over een tijdvak van 12 maanden wordt het AAW/WAO-volume gemeten in herleide uitkeringsjaren, hetgeen gezien kan worden als het gemiddeld aantal heva's in die periode. Het aantal herleide uitkeringsjaren

is eind 1995 onder de 758.000 gedaald, het streefgetal in de aanloop van de TBA-wetswijziging (9).

In de totale volume-ontwikkeling is dus tevens de gemiddelde mate van arbeidsongeschiktheid van belang. De gemiddelde mate van arbeidsongeschiktheid loopt al langere tijd geleidelijk terug en was in de tweede helft van 1995 gemiddeld 84,7; het gemiddelde lijkt zich op dit niveau te stabiliseren (9). Deze stabilisatie kan verklaard worden door het relatief grote aantal gedeeltelijk arbeidsongeschikten die bij herbeoordeling de uitkering verliest, zodat de overblijvenden relatief meer een volledige WAO-uitkering hebben (9).

1.2.3 *Verschillen in uitkomsten voor en na de invoering van de wet TBA*

De invoering van de concept 'vg-standaard geen benutbare mogelijkheden tot arbeid' (het criterium waarmee een cliënt op verzekeringsgeneeskundige gronden volledig arbeidsongeschikt verklaard kan worden) heeft volgens beleidsmedewerkers van GAK/GMD geleid tot een duidelijke afname van het aantal volledig arbeidsongeschikten. De effecten van de toepassing van het gewijzigde ao-criterium op de mate van arbeidsongeschiktheid zijn verlagend. De vg-standaard, het FIS en de beperkte mogelijkheden van een praktische schatting op de feitelijke verdiensten zouden hierbij een hoofdrol spelen (1) (zie ook (6)).

Het gewijzigde ao-criterium lijkt voor groepen met hoge, zeer goed betaalde functies meer dan voorheen tot een hoger ao-percentage te leiden dan voor groepen met lage functies (1, 5). Een hoger ao-percentage bij een hoger inkomen is op zich logisch, omdat de WAO een loondervingsverzekering is: het ao-percentage wordt bepaald door wat men nog zou kunnen verdienen in relatie tot het loon vóór de arbeidsongeschiktheid.

Mensen met psychische beperkingen hebben eveneens meer kans op een hoger ao-percentage in vergelijking tot groepen met klachten aan het bewegingsstelsel (1) (zie ook 5,6).

Uit een onderzoek van het Tica (5) blijkt het volgende.

Het percentage personen in de onderscheiden ao-klassen op het moment einde wachttijd (bij WAO-toetreding) verschilt sterk ten opzichte van het percentage een half jaar erna (zie de kolom 'totaal' in tabel 5). Met name zijn er veranderingen in de klassen < 15% en > 80%: het percentage mensen in de ao-klasse < 15% dat in november 1994 einde wachttijd bereikte is een half jaar erna gestegen van 40% op het moment einde wachttijd naar 50%

een half jaar later. Voor de > 80-categorie geldt een afname van 41 naar 29%. In 1991 waren deze verschillen groter dan in 1994. Dit betekent tevens dat de kans op een volledige WAO-uitkering een half jaar na einde wachttijd na TBA aanzienlijk is afgenomen ten opzichte van 1991 en de kans om volledig arbeidsgeschikt te worden verklaard is toegenomen: het percentage mensen dat in november 1994 einde wachttijd bereikte en een half jaar later volledig ao is geschat, is 29%; het vergelijkbare percentage mensen dat eind 1991 einde wachttijd bereikte is 49%; voor de categorie personen die een half jaar na WAO-toetreding minder dan 15% ao verklaard zijn, zijn de percentages resp. van 50 en 29%.

Tabel 5 Arbeidsongeschiktheidsklasse van de respondenten uit 1991 en 1994, op het einde wachttijd en een ½ jaar na einde wachttijd, uitgesplitst naar werksituatie een ½ jaar na einde wachttijd, in percentages (Bron: 5)

ao-klasse EW	totaal		werkt een ½ jaar na EW		werkt niet een ½ jaar na EW	
	1991	1994	1991	1994	1991	1994
<15%	14	40	20	46	10	35
15-80%	14	19	24	30	7	11
80-100%	72	41	56	24	83	54
N	1.491	989	567	448	925	541

ao-klasse na 1/2 jaar						
<15%	29	50	43	59	20	43
15-80%	22	21	32	29	17	14
80-100%	49	29	25	12	63	43
N	1.491	989	567	448	925	541

De afname van het percentage volledig arbeidongeschikten is volgens de auteurs ten dele het gevolg van TBA en ten dele het gevolg meer tijdige en minder pro-forma adviezen van 80-100 en daardoor meer tijdige beschikkingen (5).

1.2.4 De mening van betrokkenen over de uitkomsten

48 procent van de herbeoordeelden in het eerste trimester van '95 is het oneens met de uitkomst van de herbeoordeling; dit percentage loopt uiteen van 60% (bij het GUO) tot 39% (bij de BVG). Bij degenen bij wie sprake is van een daling in ao-percentage is 76%

tot 82% het oneens met de uitslag; bij degenen bij wie geen sprake is van daling is dit percentage 10-15 procent (2).

Als reden waarom men het niet eens is met de herbeoordeling werden (onder meer) medische redenen ('ik kan het werk medisch gezien niet aan') door 76 % van de herbeoordeelden genoemd; 55 % van de herbeoordeelden geeft (onder meer) een arbeidsmarktreden ('werkgevers nemen me niet aan omdat ik gedeeltelijk arbeidsongeschikt ben'); 30% vindt de berekeningswijze onduidelijk (2).

Circa 42% van de herbeoordeelden vindt de procedure (heel) rechtvaardig, 49% noemt de procedure echter (heel) onrechtvaardig. Bij het GUO en SFB is men het minst positief. Cliënten die het niet eens zijn met de uitkomst omdat zij het niet eens zijn met het oordeel van de verzekeringsarts, hebben een negatievere waardering over de uitvoering als geheel dan cliënten die geen redenen noemen die verband houden met de verzekeringsarts (2).

Het lijkt erop dat de mensen die in 1994 beoordeeld zijn, het vaker oneens zijn met de uitslag dan degenen die in 1995 en 1996 beoordeeld zijn (6). Omdat dit uit de Ctsv-rapporten niet duidelijk blijkt, schrijven de onderzoekers dit toe aan de betere voorbereiding van hun respondenten in '95 en '96, dankzij de voorlichtingsbijeenkomsten, die in '95 goed op gang zijn gekomen (6).

1.3. De gevolgen

1.3.1 Inleiding

De gevolgen van de ao-beoordeling volgens TBA voor de cliënten kunnen ingedeeld worden in de categorieën: (a) gezondheidstoestand (b) werken of niet werken (c) de financiële gevolgen (d) de beroepsprocedures die gestart worden. Deze vier categorieën worden hieronder achtereenvolgens behandeld.

1.3.2 Gezondheid

Uit het Tica-onderzoek blijkt het volgende (5). In vergelijking met 1991 kan geconstateerd worden dat TBA voor mensen, beoordeeld in november 1994, met aandoeningen van het bewegingsapparaat naar verhouding een groter neerwaarts effect heeft gehad op de mate van arbeidsongeschiktheid dan voor de andere diagnose hoofdgroepen. Voor de mensen

met psychische aandoeningen heeft TBA vooralsnog de minste invloed gehad op de mate van arbeidsongeschiktheid.

Zowel in 1991 als in 1994 is er het te verwachten patroon dat de ervaren gezondheid (uitgedrukt in een VOEG-score*) gemiddeld het beste is als men (een half jaar na de WAO-beoordeling), niet arbeidsongeschikt is geacht en het slechtst als men volledig arbeidsongeschikt is verklaard. Maar binnen ieder van de afzonderlijke ao-klassen is de ervaren gezondheid in 1994 slechter dan in 1991. De ervaren gezondheid van de niet arbeidsongeschikt verklaarden is daarbij in 1994 ten opzichte van 1991 gemiddeld sterker verslechterd dan bij de gedeeltelijk arbeidsongeschikt verklaarden. Deze beide groepen zijn na TBA wat betreft ervaren gezondheid meer naar elkaar toegegroeid. Dit geldt echter vooral voor de werkenden onder hen, omdat de niet werkenden onder de niet ao-verklaarden wat de VOEG-score betreft al veel meer overeenkwamen met die van de gedeeltelijk arbeidsongeschikten (5).

Van de respondenten die een half jaar na WAO-intrede voldoen aan de criteria voor arbeidsbemiddeling (zie ook paragraaf 2.1.2) was in '91 16% van mening dat het slecht ging met de gezondheid, terwijl van de beoordeelden uit 1994 25% deze mening was toegedaan, waarbij ook de VOEG-score verslechterde. Als de gezondheid van niet-werkende arbeidsgeschiktverklaarden wordt vergeleken met die van ontslagwerklozen, dan blijkt dat de laatste groep zich aanmerkelijk gezonder voelt (5).

1.3.3 Werken of niet werken

Uit het Tica-onderzoek komen de volgende gegevens (5). Van de toetredingsgekeurden uit november 1994 willen meer niet-werkenden terugkeren in het arbeidsproces dan in 1991 het geval is (76 vs 64%). Van de in '94 volledig ao-verklaarden wil nog 69% aan het werk. Meer mensen hebben de verwachting dat dit wel weer zal lukken, maar het aantal twijfelaars hieromtrent is ook toegenomen in vergelijking met 1991. De stijging van het percentage mensen dat denkt weer te gaan werken heeft zich alleen onder de volledig arbeidsongeschikt verklaarden voorgedaan. Bij de volledig en gedeeltelijk arbeidsgeschikt verklaarden is het percentage juist gedaald en is het percentage onzekeren gestegen. Het percentage volledig en gedeeltelijk arbeidsgeschikt verklaarden, die denken niet meer aan de slag te komen, is in 1994 en 1991 gelijk: 30%. Bij de volledig arbeidsgeschikt

* De Vragenlijst voor Onderzoek naar de Ervaren Gezondheid bestaat uit 13 vragen. Een hoge VOEG-score staat voor veel (psycho-somatisch) welbevinden.

verklaarden is het percentage dat niet meer bij de oude werkgever wil werken gestegen tot 50%. Gedeeltelijk en volledig arbeidsongeschikt verklaarden zijn minder bereid een tijdelijke baan te accepteren dan volledig arbeidsgeschikt verklaarden. Bij de einde wachttijd beoordeelden uit november 1994 is er een toename van de concessiebereidheid te constateren ten opzichte van de beoordeelden van 1991, maar dit geldt niet voor het zoeken van werk buiten de woonregio. Van de beoordeelden van november 1994 heeft een groter percentage dan in 1991 gesolliciteerd naar een nieuwe baan (36% vs 23%) en is de intensiteit van het zoekgedrag toegenomen (5).

In ander onderzoek zegt ruim de helft van de herbeoordeelden van eind 1994 en het eerste kwartaal van 1995 dat hij/zij als gevolg van de herbeoordeling op zoek moest naar werk (2,4). In het onderzoek van het Verwey-Jonker-instituut (6) twijfelt ongeveer 60% van de werkloze herbeoordeelden sterk aan de mogelijkheid werk te vinden; 42% van werklozen zegt actiever werk te zoeken dan voorheen. 66% zegt geen steun te ondervinden bij het zoeken naar een baan (6). Hierbij moet worden opgemerkt dat dit onderzoek niet representatief geacht mag worden voor de totale groep herbeoordeelden.

In een aantal rapporten wordt geprobeerd inzicht te geven in de feitelijke werksituatie. Gezien het belang van het onderwerp is in het navolgende getracht een samenvattend overzicht te geven van de bevindingen van deze rapporten. Hoewel dit overzicht gegeven wordt in het kader van de bespreking van de gevolgen van de Wet TBA, dient men te bedenken dat de werksituatie van WAO-beoordeelden tevens afhangt van uiteenlopende factoren die weinig met het TBA-criterium van doen hebben.

In geen van de onderzochte rapporten wordt precies beschreven in hoeverre WAO-beoordeelden deelnemen aan het arbeidsproces. Dit is ook een lastige vraag, omdat het al dan niet werken onder meer afhangt van de tijd die verlopen is sinds de beoordeling. In deze tijd worden immers (door een deel der) beoordeelden reïntegratie-inspanningen ondernomen, die (voor een deel) succes kunnen hebben. In deze periode kan het apercentage worden bijgesteld en dan stelt zich het probleem welk percentage nu gehanteerd moet worden in relatie tot de werkstatus. Nog ingewikkelder wordt het wanneer men beseft dat de werkhervatting van gedeeltelijk arbeidsgeschikt verklaarden - zo blijkt uit ander onderzoek - na verloop van tijd weer gestaakt kan worden, bijvoorbeeld omdat het werk onvoldoende is aangepast of vanwege de gezondheidsproblemen. Daarnaast is het zo dat de registraties van de uvi's deze informatie over de periode na de WAO-beoordeling niet standaard kunnen leveren, zodat deze gegevens via enquêtes onder steekproeven onder cliënten boven tafel gebracht moeten worden, hetgeen onvermijdelijk onbetrouwbaarheids-marges met zich meebrengt. In de onderzoeken wordt ook

onvoldoende duidelijk of de reïntegratie al dan niet te maken heeft met medisch herstel of het vinden van aangepast werk, terwijl er nog steeds sprake is van ziekte of gebrek.

In een drietal rapporten worden gegevens aangetroffen over de arbeidssituatie die in tabel 6 worden samengevat. In rapport (5) gaat het om een steekproef van einde wachttijd beoordeelden die een half jaar na de beoordeling, die in november '94 heeft plaatsgevonden, bevraagd zijn. Rapport (8) betreft cliënten die in augustus '95 ondervraagd zijn 0 tot 2 jaar na de beoordeling en rapport (9) betreft toetredingsbeoordeelden en TBA-herbeoordeelden van '94 die een jaar later ondervraagd zijn.

In tabel 6 gaat het om de werksituatie op het moment van enquêtering een x aantal maanden na de beoordeling; het ao-percentage staat in de linker kolom. In de onderzoeken wordt in het algemeen het ao-percentage op het moment van enquêtering aangehouden. Zoals zojuist is opgemerkt, is het mogelijk dat het ao-percentage mede in relatie tot de werkhervatting na de eerste beoordeling is verlaagd of (wat ook voorkomt) is verhoogd. In de rapporten verschilt het tijdstip van enquêtering ten opzichte van de toetredingsbeoordeling. Deze periode alsmede het tijdstip van enquêtering is in de kop van de tabel aangegeven. Ten behoeve van de vergelijkbaarheid is de categorie < 15% en 15-80% bij elkaar gevoegd; dit betekent een versimpeling omdat de beide categorieën, zoals in (5) ook is aangetoond, op een aantal kenmerken duidelijk verschillen.

Tabel 6 Het percentage werkenden onder (ex)WAO-ers volgens rapporten (5), (8) en (9).

ao-klasse	1/2 jr. na medio '95 (5)	0-2 jr. na medio '95 (8)	1 jr. na eind '95 (9)	1 jr. na herbo eind '95 (9)
< 15% en 15-80%	56%	54%*	57%**	57%***
> 80	19%	12%	?	?

* Bij benadering vergelijkbaar, want de volledig geschikt verklaarden 0 tot 1/2 jaar na de beoordeling zijn samengenomen met de 15-80 categorie, waarbij de werkhervatting over 0 tot 2 jaar is bekeken.

** Degenen die volledig geschikt voor eigen werk beoordeeld zijn, zijn niet ondervraagd; de auteurs veronderstellen dat zij allen aan het werk zijn, hetgeen in de praktijk niet waarschijnlijk is. Naar onze mening is het juist ook voor deze groep het gemiddelde werkhervattingspercentage van de < 15% ao-verklaarden te harteren, dat in het eerste half jaar na de beoordeling rond de 50% ligt.

Van de (gedeeltelijk) arbeidsgeschikten is 33% niet aan het werk maar ontvangt een andere uitkering; 6% heeft geen werk en geen uitkering en 4% ontvangt alsnog een AAW/WAO-uitkering.

*** De herbeoordeelden, van wie de uitkering niet is verlaagd, zijn niet ondervraagd.

46% van de ondervraagden was al aan het werk op het moment van herbeoordeling.

De werkhervattings-percentages in de tabel zijn herberekeningen van in de rapporten weergegeven cijfers. Alles bij elkaar betekent het voorgaande dat de gepresenteerde cijfers als gefundeerde schattingen beschouwd moeten worden.

De werkhervattingspercentages van de (gedeeltelijk) arbeidsgeschikt verklaarden in de verschillende onderzoeken blijken goed overeen te komen. Het verschil in arbeidsdeelname van de volledig arbeidsongeschikten tussen de onderzoeken (5) en (8) is wat groter.

Uit tabel 6 kan geconcludeerd worden dat, afgaande op de opgave van de beoordeelden zelf, ongeveer 55% van de ergens in 1994 (gedeeltelijk) arbeidsgeschikt verklaarden in een periode tot ongeveer anderhalf jaar na de beoordeling aan het werk is; voor de TBA-herbeoordeelden van die periode geldt ongeveer eenzelfde percentage. Van de volledig arbeidsongeschikt verklaarden werkt na ongeveer anderhalf jaar ongeveer 15%. In hoeverre deze percentages ook voor de erop volgende jaren zullen gelden is niet te zeggen, temeer omdat sinds de geciteerde onderzoeken de Wet Amber en de herziening van het Schattingsbesluit van kracht geworden zijn.

Ook voor de einde wachttijd beoordeelden uit 1991 is aan de hand van rapport 5 te berekenen welk percentage (gedeeltelijk) arbeidsgeschikt verklaarden en welk percentage volledig arbeidsongeschikt verklaarden aan het werk was een half jaar na einde wachttijd. Deze percentages blijken gelijk aan de percentages die in het onderzoek voor de einde wachttijd beoordeelden van 1994 gevonden zijn en in tabel 6 gepresenteerd zijn: 56 en 19%.

Zoals echter ook uit tabel 5, afkomstig uit hetzelfde rapport (5), blijkt is het aandeel werkenden onder de totale groep einde wachttijd beoordeelden van november 1994 een half jaar na de beoordeling gemeten toegenomen ten opzichte van 1991 van 38% naar 45%**. Hoe beide constatering - enerzijds het over de jaren gelijk blijven van het aandeel werkenden onder de (gedeeltelijk) arbeidsgeschikt beoordeelden en de volledig arbeidsongeschikten en anderzijds het toenemend aandeel werkenden ten opzichte van het totaal aantal einde wachttijd beoordeelden - zich tot elkaar verhouden, is vooralsnog onduidelijk.

** De bevinding dat in de genoemde jaren sprake is van een stijgende tendens in de arbeidsdeelname van WAO-beoordeelden wordt ondersteund door eerder onderzoek van TNO-PG. Uit dit onderzoek onder een representatieve steekproef van ongeveer 7000 mensen, een half tot anderhalf jaar na einde wachttijd, geënquêteerd in de tweede helft van 1990, blijkt dat van de totale groep einde wachttijd beoordeelden 30% aan het werk is. De percentages werkenden onder de (gedeeltelijk) arbeidsgeschikt verklaarden en de volledig arbeidsongeschikt verklaarden, blijken echter ook in dit onderzoek ongeveer gelijk aan die van de beoordeelden uit 1994, namelijk 57 en 19%.

In tegenstelling tot de vroegere jaren waarin de werkhervatting van vrouwen sterk achterbleef bij die van mannen, is er in 1994 ten opzichte van 1991 sprake van een ongeveer even grote toename in procentpunten in het aandeel werkenden bij mannen en bij vrouwen (van 44% naar 52% resp. van 30% naar 37%). Bij de gedeeltelijk arbeidsgeschikten is dit eveneens zo (mannen: een stijging van 55% naar 61%; vrouwen: 52% naar 69%) (5).

De toename van het aandeel werkenden is bij ouderen groter geweest dan bij jongeren. Deze toename bij ouderen vindt vooral (al dan niet gedeeltelijk) plaats in het oude werk bij de oude werkgever en niet in ander werk bij de oude werkgever of bij een nieuwe werkgever (5).

Het percentage gedeeltelijk arbeidsgeschikten dat bij een nieuwe werkgever werkzaam is, is gelijk gebleven: een kleine 5 %. Werkenden bij een nieuwe werkgever doen dit in 1994 echter aanzienlijk vaker op uitzendbasis en minder in een vaste aanstelling.

Vooraf bij werkenden die minder dan 15% arbeidsongeschikt zijn verklaard, zijn in 1994 ten opzichte van 1991 vaker afspraken gemaakt als korter en langzamer werken en andere werkaanpassingen (5).

Uit onderzoek (8) blijkt dat medio 1995 60% van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten zeggen herplaatst te zijn, waarvan het overgrote deel (88%) bij de oude werkgever (bij de SFB het minst vaak bij de oude werkgever en bij de BVG het meest: 71% resp. 93%).

Wat betreft de werksituatie van de herbeoordeelden TBA kan uit (9) nog het volgende opgemaakt worden. Het percentage mensen dat op het moment van de herbeoordeling niet werkte en een jaar later wel is 30% en tweemaal zo groot als het percentage dat al werkte en meer is gaan werken: 15%

Van de mensen die hun uitkering zijn kwijtgeraakt of een lagere uitkering hebben gekregen en die niet méér zijn gaan werken of werkloos zijn, hebben ongeveer 10.000 geen andere uitkering (9).

Op het moment van de herbeoordeling-TBA in augustus 1994 werkte volgens de cliënten zelf 43%, zo blijkt uit (4); cliënten van GUO en SFB meer (resp. 54% en 55%) en bij de Detam relatief minder (26%). Van het totaal aantal bemiddelde herbeoordeelden werkt zo'n 48% een jaar na herbeoordeling. Van de mensen die bij herbeoordeling werkte, werkt na een jaar nog 93%; van de niet-werkenden bij herbeoordeling werkt nu 28%; hierbij is er praktisch geen verschil tussen de mensen die wel of niet bemiddeld zijn (4) (zie ook paragraaf 2.2.3).

1.3.4 De financiële gevolgen

Ten opzichte van 1991 ervaren WAO-ers een half jaar na de WAO-intrede in 1994 vaker een financiële verslechtering (5).

Na herbeoordeling verwachten de cliënten des te vaker en des te meer er financieel op achteruit te gaan, naarmate de daling van het ao-percentage groter is (2).

Voor drie groepen herbeoordeelden uit 1994 zijn in onderzoek (9) de gevolgen nader bekeken op het moment dat de cliënten ondervraagd zijn, eind 1995.

1. Zij die niet méér uren zijn gaan werken en ook geen andere uitkering hebben.

In deze groep blijkt naar eigen zeggen 90% goed of gemiddeld te kunnen rondkomen; 67 procent heeft een werkende partner (de man/vrouwratio is 57/43). Binnen deze groep is er een klein gedeelte dat in de problemen lijkt te zitten: zonder werk en zonder partner geven zij aan slecht te kunnen rondkomen. Het gaat om 1% van alle (gedeeltelijk) goedgekeurden.

2. Zij die niet méér uren zijn gaan werken, maar wel een andere uitkering hebben.

In deze groep is het inkomen forser gedaald dan in groep 1; ook heeft men minder een werkende partner (58%). Het aantal mensen dat niet werkt, geen werkende partner heeft en aangeeft slecht te kunnen rondkomen is hier 8% van alle (gedeeltelijk) goedgekeurden.

3. Zij die hun financiële situatie als slecht ervaren.

Dit betreft 5% van alle (gedeeltelijk) goedgekeurden. Zij hebben een daling van meer dan 500 gulden van het persoonlijk inkomen ondergaan. Een derde deel van deze groep is wel aan het werk.

De onderzoekers concluderen dat in de drie groepen gezamenlijk 9 à 14% relatief hard is getroffen door de maatregelen (9).

1.3.5 De beroepsprocedures die gestart worden

Van alle herbeoordeelde cliënten uit 1994 is 52% het oneens met de uitkomst; 30 % van hen heeft reeds beroep aangetekend en 25 % gaat zeker nog in beroep of overweegt beroep aan te tekenen. Het in beroep gaan vindt alleen plaats door cliënten die medische redenen noemen; cliënten die uitsluitend arbeidsmarktredenen noemen hebben geen beroep aangetekend (2).

Van de 7 uitspraken die bekend zijn uit het onderzoek van het Verwey-Jonker instituut (6), werden er 6 gegrond verklaard. Onbekend is echter of dit op inhoudelijke dan wel formele gronden gebeurd is.

2. REINTEGRATIE

2.1 De wijze waarop arbeidsdeelname van personen, beoordeeld met het TBA-criterium, wordt bevorderd door de uitvoeringsorganen

2.1.1 Inleiding

Bij de bevordering van de arbeidsdeelname van (ex)WAO-ers kunnen veel partijen betrokken zijn, zoals werkgever, arbeidsbureau, uitzendbureau, de werknemer zelf, gemeentelijke sociale dienst en de uitvoeringsinstantie. Ook vrienden en kennissen blijken hierbij een belangrijke rol te spelen.

In het onderstaande gaat het slechts om de activiteiten van de uvi's voor (ex)WAO-cliënten, maar ook in het verzuimtraject vóór de WAO-beoordeling kunnen uvi's activiteiten ontplooiën.

De volgende vormen van reïntegratie-activiteiten kunnen worden onderscheiden:

- het ondersteunen van de reïntegratie bij de eigen werkgever na WAO-intrede;
- bemiddeling: het ondersteunen van werkhervatting bij een andere werkgever, wanneer werkhervatting bij de eigen werkgever niet mogelijk (b)lijkt.

Om de reïntegratie te helpen realiseren kunnen de uvi's zogenaamde reïntegratie-instrumenten inzetten, die in wettelijke maatregelen en uitvoeringsrichtlijnen vervat zijn. Het gaat hier om een groot aantal maatregelen/instrumenten, die veelal elk weer voor specifieke doelgroepen bestemd zijn en verschillende toekenningscriteria kennen. Instrumenten kunnen bovendien zowel gericht zijn op de werknemer als de werkgever. Ook bemiddeling wordt soms een instrument genoemd, maar kan uiteenlopende activiteiten omvatten.

In de rapporten die hier worden samengevat worden verschillende doelgroepen en verschillende reïntegratie-activiteiten beschreven. Een compleet en overzichtelijk beeld van hetgeen gebeurt aan reïntegratie-activiteiten is moeilijk te geven, omdat de rapporten soms verschillende doelgroepen, verschillende instrumenten en verschillende bronnen van informatie hanteren. Het navolgende geeft ondanks deze handicap wel een indicatie van de reïntegratie-activiteiten van de uvi's.

Voor een goed begrip moet nog worden opgemerkt dat de reïntegratie-activiteiten bij de eigen werkgever in het stadium voorafgaand aan de WAO-beoordeling sterk van invloed zijn op hetgeen na de WAO-beoordeling gebeurt. In dit voorstadium hebben de uvi's als wettelijke taak het toetsen, bevorderen en ondersteunen van de reïntegratie-inspanningen van de werkgever vanaf de 13e week verzuim. De uvi's blijken wat betreft 1995 voor de ao-beoordeling aanzienlijke knelpunten te ervaren bij de uitvoering van hun taak wat betreft de beoordeling en de begeleiding van de reïntegratie-inspanningen van de eigen werkgever (7): er zijn knelpunten in de communicatie tussen verzekeringsarts en arbo-arts, de arborapportages van de werkgever en arbodienst vinden de uvi's vaak onvoldoende, de reïntegratie-inspanningen zijn vaak alleen goed te beoordelen na feitelijk contact met betrokkene en werkgever of na bedrijfsbezoek en tot slot is er een tekort aan arbeidsdeskundigen (7). De BV'en zijn nog niet overgegaan tot het formuleren van een kader om inadequate verzuimbegeleiding door de werkgever vast te stellen. De arbeidskundige standaard 'toetsingscriteria reïntegratie-inspanningen werkgever' van het Tica (26 juli 1995) is een aanzet. Het aantal sancties voor werkgevers bij onvoldoende informatievoorziening of inadequate verzuimbegeleiding is minimaal. In juni '95 heeft het Tica een voorlopig kader aangereikt voor het sanctiebeleid (7).

Bovenstaande knelpunten, die zich voordoen bij reïntegratie-inspanningen van uvi's voorafgaande aan de WAO-beoordeling tijdens het ZW-jaar, hebben hun invloed op hetgeen na de beoordeling aan reïntegratie-inspanningen wordt uitgevoerd door de uvi's. Het gaat hier met name om de relatief grote inspanningen die ook na de WAO-beoordeling nog worden ondernomen om de cliënt terug te laten keren bij de eigen werkgever en het tijdstip waarop besloten wordt naar mogelijkheden bij een andere werkgever uit te kijken.

2.1.2 Feitelijke gang van zaken.

Tot de activiteiten die gericht zijn op hervatting bij de oude werkgever worden de volgende gerekend:

- contact opnemen met de oude werkgever om na te gaan of daar nog passend/ander werk is voor betrokkene;
- contact opnemen met de oude werkgever voor het treffen van voorzieningen waarmee men weer zou kunnen werken;
- toepassen van arbeidstherapie (5).

De informatie in de onderzochte rapporten over de bevordering van de arbeidsdeelname bij een andere werkgever betreft met name de wijze waarop gebruik is gemaakt van de mogelijkheid die uitvoeringsorganen hebben om arbeidsongeschikten te bemiddelen naar arbeid (3).

De bedrijfsverenigingen beschikken over een grote mate van beleidsvrijheid bij het uitvoeren van de wettelijk opgelegde bemiddelingstaken, omdat de invulling van de bemiddelingstaak in de wet nauwelijks is gespecificeerd. Dit betreft met name de inhoud van de bemiddeling. Over de doelgroep van bemiddeling hebben bedrijfsverenigingen richtlijnen opgesteld (3).

De wettelijke bemiddelingspopulatie betreft:

- gedeeltelijk arbeidsongeschikten met onbenutte restcapaciteit, en geen mogelijkheid tot benutting daarvan bij de eigen werkgever, voor zover aanwezig.

De (deels aanvullende) richtlijnen van de bedrijfsverenigingen luiden:

- niet ouder dan 57.5;
- geen bemiddeling blokkerende lopende beroepszaak;
- niet bij eigen werkgever kunnen hervatten (conform wettelijk criterium);
- niet werken;
- niet langer dan een jaar bemiddeld;
- willen werken;
- kunnen werken.

De BVG voegt hieraan toe:

- de betrokkene moet meer dan 8 uur per week beschikbaar zijn;
- niet zwanger zijn;
- niet binnen drie maanden zelf werk kunnen vinden.

De aanvullende richtlijnen leiden tot een verschil in omvang tussen de wettelijke doelgroep en de bemiddelingspopulatie van de uitvoeringsorganen. Dit verschil wordt met name veroorzaakt door het criterium motivatie (willen en kunnen werken), hetgeen beoordeeld wordt door een arbeidsdeskundige (3).

Overigens kan naar de omvang van de wettelijke bemiddelingspopulatie slechts gegist worden. Niet alleen is het totale aantal gedeeltelijk arbeidsgeschikten onbekend, tevens is onbekend hoeveel daarvan al werken cq. bij hoeverlen sprake is van onbenutte arbeidscapaciteit. Tenslotte is ook het aantal mensen met een werkvoorziening of werkaanpassing moeilijk te achterhalen.

Nu is het niet zo dat de wetgever heeft aangegeven dat alle mensen die voldoen aan de criteria van de bemiddelingspopulatie ook daadwerkelijk bemiddeld dienen te worden. Ook

hier heeft de uitvoering ruime beleidsvrijheid. Omdat het beleid van de uvi's in de regel niet gericht is op de hele doelgroep, maar op de 'instromers' in een bepaalde periode, valt veelal toch een indicatie te geven van de omvang van de populatie waartegen de reïntegratie-inspanningen kunnen worden afgezet (3).

De procedure voor het in aanmerking komen voor bemiddeling is als volgt:

- de keuringsteams van de uitvoeringsinstellingen bepalen of de persoon aan bovenstaande criteria voldoet of
- de persoon meldt zich zelf aan en er wordt bepaald of deze aan de criteria voldoet;
- de persoon wordt aangemeld bij de GAK-bemiddelingseenheden;
- de bemiddelingseenheid doet een bemiddelingsaanbod;
- de persoon dient hier positief op te reageren (anders wordt deze niet bemiddeld).

De hierboven omschreven groep (her)beoordeelden kunnen in aanmerking komen voor basisbemiddeling en voor intensieve bemiddeling. Basisbemiddeling krijgen diegenen die direct bemiddelbaar zijn, dat wil zeggen, over voldoende opleiding, vaardigheden en capaciteiten beschikken om een positie te verwerven op de arbeidsmarkt. Zij krijgen bemiddeling die op het daadwerkelijk vinden van werk is gericht: voorlichting, sollicitatietraining, begeleiding bij plaatsing etc.

Intensieve bemiddeling krijgen degenen die niet direct bemiddelbaar zijn, maar bij wie wel sprake is van een overbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt. Zij komen in aanmerking voor extra meer persoonsgebonden bemiddeling in de vorm van scholing, testen, arbeidsgewenning, oriëntatie op de arbeidsmarkt etc. (3). In een enquête onder herbeoordeelden wordt onder bemiddeling verstaan alle activiteiten die twee of meer gesprekken hebben omvat en wordt daarbinnen een onderscheid naar geleverde diensten gemaakt (zie hiervoor tabel 7) (4).

Voor het GAK geldt dat maximaal 40% van de herbeoordeelden intensief bemiddeld kan worden in verband met de beschikbare capaciteit van het GAK. Voor de bemiddelingspopulatie minus de herbeoordeelden ligt dit percentage op 25% (3).

2.1.3 De mening van betrokkenen

Volgens uitvoeringsfunctionarissen in 1994 zijn de mogelijkheden tot reïntegratie bij de eigen werkgever van gedeeltelijk arbeids(on)geschikten, vergeleken met de pre-TBA-periode verminderd (1). Belangrijkste oorzaken:

- beperking van de mogelijkheden om een praktische schatting toe te passen op basis van de feitelijke verdien capaciteit
- beperking van de mogelijkheden om tot voorlopige schattingen te komen, in afwachting van een stabiele situatie
- grotere druk van het management op de uitvoerders om schattingen tijdig af te ronden en minder 80-100 adviezen te geven
- minder tijd voor structureel overleg tussen verzekeringsarts en arbeidsdeskundige.

De functionarissen menen wel dat er van TBA een preventieve werking uitgaat richting de werknemer die er alles aan zal doen om aan het werk en buiten de WAO te blijven.

De effectiviteit van de loonkostensubsidie bij de eigen werkgever, die eind 1994 is ingevoerd, wordt door de uitvoeringsfunctionarissen betwijfeld (1).

De oude werkgever speelt in de ogen van de einde wachttijd beoordeelden van november 1994 de belangrijkste rol bij de reïntegratie bij de oude werkgever. Hoewel de uvi-functionarissen vaak genoemd worden als ondersteuning en men in het algemeen ook goed te spreken is over de begeleiding, zijn de WAO-toetreders toch van mening dat de uvi geen grote rol gespeeld heeft bij de werkhervatting bij de oude werkgever; deze laatste wordt van doorslaggevend belang gevonden. De rol van de arbodiensten is bij de beoordeelden van november 1994 minimaal geweest (5).

Onder de niet-werkenden van de WAO-toetreders in november 1994 voelen de arbeidsgeschikten zich minder vaak ondersteund door de oude werkgever dan de arbeidsongeschikten (5). De begeleiding door de uvi richt zich volgens deze cliënten in eerste instantie voornamelijk op de reïntegratie bij de oude werkgever. Pas als dit niet tot resultaat heeft geleid worden volgens de cliënten activiteiten ondernomen om hen te begeleiden naar een nieuwe werkgever. Een half jaar na het begin van de WAO zijn nog weinig activiteiten ondernomen richting een andere werkgever. Toch heeft een groot deel van de WAO-ers hier wel behoefte aan.

Werkenden bij een nieuwe werkgever onder de einde wachttijd beoordeelden in 1994 voelen zich vooral ondersteund door vrienden en kennissen en het uitzend- of arbeidsbureau en veel minder door de uvi. Hoewel hervatters bij een nieuwe werkgever zeggen vaker uitgenodigd te zijn voor bemiddeling dan hervatters bij de oude werkgever

(60 vs 25%), is men toch zelden van mening dat de uvi iets voor hun heeft kunnen betekenen.

De niet-werkenden en de hervatters bij een nieuwe werkgever zeggen meer behoefte te hebben aan begeleiding naar een nieuwe werkgever (5).

Met betrekking tot de gevalsbehandeling van gedeeltelijk arbeidsgeschikten blijkt volgens functionarissen weinig sprake van integratie (8). De aanvraagprocedures voor WW en WAO zijn volledig gescheiden, waarbij er in het algemeen nauwelijks overleg is tussen beide afdelingen. De uitstroombegleiding van de WAO-ers vindt eveneens buiten het blikveld van de WW-afdeling plaats (8).

De BVG en de Detam lijken volgens de functionarissen eerder dan de andere uvi's reïntegratie-activiteiten te ontplooiën, wanneer terugkeer bij de eigen werkgever onwaarschijnlijk lijkt, waarbij men de werknemer wijst op het risico geen WAO te ontvangen na het ZW-jaar (8).

Sommige geïnterviewde functionarissen geven aan dat het meer dan voorheen nadrukkelijk onderzoeken van de reïntegratiemogelijkheden een bron van potentiële conflicten met werkgevers is. Niet alle werkgevers zijn bereid een gedeeltelijk arbeidsgeschikte werknemer in de eigen of een andere functie te accepteren, eventueel met aanpassingen (8).

Het oordeel over de begeleiding gericht op reïntegratie is gemiddeld niet bijster positief (8); 40% van de onderzochte WAO-ers vanaf 1-8-'93 en de arbeidsgeschikt verklaarden van de eerste helft van 1995 geeft een onvoldoende rapportcijfer over de bemiddeling (8). De cliënten zijn slecht te spreken over de moeite die uitvoeringsfunctionarissen doen om plaatsing bij een andere werkgever te bewerkstelligen; de helft tot tweederde vindt de inspanningen (zeer) onvoldoende. De mensen met een lager ao-percentages zijn negatiever. Daarbij komt dat zowel de gedeeltelijk als de volledig arbeidsgeschikt verklaarden in deze onderzoeksgroep het relatief vaak oneens zijn met de functionaris over het soort werk dat men kan doen (23% resp. 29%) (8).

Ook bij de herbeoordeelden TBA uit 1994 zijn de verrichte activiteiten en de uitkomst van de beoordeling het meest van invloed; het meest negatief zijn de mensen die een lager ao-percentages gekregen hebben, die als gevolg van de herbeoordeling op zoek moesten naar werk en de laag-opgeleiden (4). Dit laatste kan niet verklaard worden uit het feit dat men bijvoorbeeld minder bemiddeling heeft gekregen of vaker niet werkt, want dit blijkt niet het geval. Een drietal hypothetische verklaringen worden hiervoor gegeven (4):

- deze groepen hebben wellicht andere verwachtingen van de bemiddeling

- deze groepen hebben wellicht bemiddeling harder nodig, waardoor ze hogere eisen stellen
- zij zijn het meer oneens met de uitslag van de herbeoordeling, hetgeen het oordeel over de bemiddeling beïnvloedt (4).

De herbeoordeelden die zijn bemiddeld, zijn over het algemeen licht positief over de arbeidsdeskundigen, vooral degenen die lange gesprekken hebben gehad en degenen voor wie veel bemiddelingsactiviteiten zijn verricht (4). Een vermindering of beëindiging van de uitkering bij de herbeoordeling is van negatieve invloed op het oordeel (8).

De globale conclusie van (3) is dat de cliënten zelf aan de bemiddeling veelal een ondergeschikte rol toekennen bij het vinden van werk. Ook uit (4) blijkt dat bemiddelden zelf (in dit onderzoek herbeoordeelden van 31 en 32 jaar) het nut laag inschatten. Meer dan driekwart van deze groep zegt niet als gevolg van de bemiddeling aan het werk te zijn gekomen en dat de bemiddeling de kansen op de arbeidsmarkt niet heeft vergroot; al is men over dit laatste aspect wel iets positiever. Slechts 5% van de werkende bemiddelden zegt dat zij zonder de bemiddeling niet aan het werk gekomen zouden zijn.

2.2 Het gebruik van reïntegratie-instrumenten ter bevordering van de arbeidsdeelname van personen, beoordeeld met het TBA-criterium.

In het cliënten-onderzoek van het Ctsv (8) wordt in zeer algemene zin over reïntegratie-inspanningen gesproken, namelijk of er in de begeleiding van medio '94 tot medio '95 gesproken is over het vinden van geschikt werk. Volgens de WAO-ers zou er in die periode bij 25% van de gedeeltelijk en 20% van de volledig arbeidsongeschikten door de uvi gesproken zijn over het vinden van geschikt werk (8). Dit lijkt een laag percentage vergeleken met de percentages genoemd in de volgende alinea. Niet vergeten mag worden dat niet alle WAO-ers uit dit onderzoek tot de wettelijke bemiddelingspopulatie behoren, want een gedeelte van deze groep is al werkzaam. Bij de niet werkzame gedeeltelijk arbeidsongeschikten in dit onderzoek zou bij 1 op de 3 cliënten gesproken zijn over het vinden van geschikt werk (een getal dat meer overeen komt met de bevindingen weergegeven in het navolgende). 65 tot 75%, zowel van de volledig als de gedeeltelijk arbeidsongeschikten zegt geen enkele hulp te hebben gehad; slechts 4-5% zegt dat het om veel hulp is gegaan (8). Wat gunstiger liggen de percentages, wanneer het gaat om hulp bij terugkeer naar de oude werkgever: 50% van de volledig ongeschikten en 62% van de

gedeeltelijk arbeidsongeschikten zou daarbij begeleid zijn; 18% zegt veel hulp gehad te hebben. [overigens is uit eerder onderzoek - o.a. Van der Stelt e.a. 1995 - bekend dat gedurende het ZW-jaar en aan het begin van de WAO-periode werkherhervatting vooral plaatsvindt bij de oude werkgever; pas in de loop van het eerste WAO-jaar komt werkherhervatting bij een nieuwe werkgever op gang]. Gebaseerd op hun uitspraken blijkt dat de volledig arbeidsgeschikt verklaarden in ongeveer dezelfde mate begeleid worden als de gedeeltelijk ongeschikten (8).

De (gedeeltelijk) geschikte beoordeelden die niet terug kunnen naar de eigen werkgever zijn de wettelijke doelgroep voor bemiddeling. In (3) worden de resultaten gepresenteerd van een enquête, eind 1995 uitgevoerd 1 jaar na de beoordeling, onder toetredingsbeoordeelden en TBA-herbeoordeelden, die volledig of gedeeltelijk arbeidsgeschikt verklaard zijn. Voor de analyse zijn de herbeoordeelden geselecteerd die op het moment van herbeoordeling niet werkten en de toetredingsbeoordeelden die ten tijde van de beoordeling naar verwachting niet terug konden naar de eigen werkgever, alsmede degenen die op het moment van de enquête niet werkten. Door middel van extrapolatie van de enquêtegegevens geven de auteurs aan dat in 1995 44.000 toetredingsbeoordeelden en 14.000 herbeoordeelden doelgroep voor de bemiddeling zijn. 50% van de toetredingsbeoordeelden en 56% van de herbeoordeelden zijn daarwerkelijk bemiddeld (3). Een ander enquête-onderzoek van eind 1995 (4) onder herbeoordeelden TBA een jaar na herbeoordeling, geeft een iets lager percentage voor de herbeoordeelden: 46%, van wie 35% intensieve bemiddeling, 52% basisbemiddeling en 13% alleen gesprekken heeft gekregen (4). Dit betekent dat bij een kwart van de herbeoordeelden en bij een derde van de toetredingsbeoordeelden die wel tot de wettelijke doelgroep voor bemiddeling behoren, geen enkele activiteit in het kader van bemiddeling zou hebben plaatsgevonden (3). Voor de helft van de gevallen is de reden hiervoor dat ze niet aan de extra criteria van de bedrijfsverenigingen voldeden ten aanzien van de doelgroep; voor de andere helft was de reden van niet-bemiddeling niet te achterhalen. Voor wat betreft het niet voldoen aan de criteria is vooral het criterium 'motivatie' een subjectief criterium, waarvan niet duidelijk is hoe dit door de arbeidsdeskundigen precies wordt gehanteerd (3).

Of het aantal bemiddelingen groot of klein is, valt volgens de auteurs met deze onderzoeken moeilijk te zeggen; de wetgever heeft hieromtrent geen verwachtingen geformuleerd. Wel concluderen de auteurs dat de streefcijfers van de uvi's zelf bij benadering worden gerealiseerd (3).

Het merendeel van de herbeoordeelden die een jaar na de herbeoordeling eind 1995 op het moment van enquêtering niet op zoek zijn naar werk, zegt om medische redenen niet op

zoek te zijn. Het medisch niet in staat zijn wordt door de herbeoordeelden ook als reden genoemd dat men geen bemiddeling heeft gehad. Toch zijn deze mensen bij de herbeoordeling tot werken in staat geacht (4).

Van alle (gedeeltelijk) arbeidsgeschikte herbeoordeelden krijgen met name die herbeoordeelden bemiddeling (4):

- die geen werk hadden op het moment van herbeoordeling
- die korter dan 5 jaar een uitkering ontvingen
- de mannen
- de alleenstaanden
- de herbeoordeelden met een hoge motivatie voor werk.

De meeste kans op intensieve begeleiding krijgen (zowel naar aard als inspanning):

- de mensen die geen werk hebben
- die vinden niet te hoeven zoeken naar werk
- de hoger opgeleiden
- de mensen die geen lage motivatie hebben
- de herbeoordeelden, aangesloten bij de BVG.

Tussen de andere BV'en dan de BVG zijn er geen verschillen wat betreft het aantal herbeoordeelden dat bemiddeld wordt. De cliëntenbestanden van de BV'en verschillen echter sterk (4).

De auteurs van het rapport (4) geven aan dat doordat in het onderzoek de arbeidsmarktpositie niet goed per individu is vast te stellen, er geen uitspraken kunnen worden gedaan over hoe het begrip 'afstand tot de arbeidsmarkt' door de arbeidsdeskundigen wordt ingevuld. Hierdoor blijft het antwoord op de vraag waarom bepaalde cliënten een ander soort of meer bemiddeling krijgen onduidelijk (4).

De soort geleverde diensten staat in tabel 7.

Tabel 7 Gebruikte diensten in volgorde van afnemende frequentie (bron: 4)

gebruikte diensten	percentage dat van de dienst gebruik gemaakt heeft (n=391)
opname in de vacaturebank	45
scholing	24
ondersteuning bij plaatsing	16
geen dienst	13
sollicitatietraining	10
beroepenoriëntatiecursus	10
subsidie werkgever	9
MoRiNi-test	7
andere dienst	7
aanpassing werkplek	6
werkervaringsplaats	3

In tabel 8, afkomstig uit (3), wordt aangegeven hoe vaak de verschillende wettelijke reïntegratie-instrumenten zijn toegepast in 1995.

Tabel 8 Overzicht instrumenten en resultaten (Bron: 3)

instrument	doel: eigen (E) of andere (A) werkgever	beleidsvrij- heid uitvoe- ringsorganen	centraal beleid geformuleerd	centraal registratie- systeem	aantal toepassingen 1995
<i>instrumenten met informatie over toepassing</i>					
• arbeidsbemiddeling (art.16 lid 2 WAGW)	A	ja	ja	vakwerk	ca. 40.000
• scholing	E+A	ja	ja	Q&A	4.600
• werkvoorziening t.b.v. gehandicapten (art.57 AAW)	E+A	ja	ja	Rig	7.000
• werkvoorziening t.b.v. werkgever (art.57a AAW)	E+A	ja	ja	Rig	660
• loondispensatie (art.8 WAGW)	E+A	ja	ja	Rig	540
• loonkosten- en inwerk/begeleidingssubsidie (art.59n AAW)	E+A	ja	ja	LKS-sys	3.700
• bonus (art.59b v/m h AAW)	A	nee	n.v.t.	bonus-sys	1.200
• verhoging ziekengeld (art.29b ZW)	A	nee	n.v.t.	alleen GAK	420
• stimuleringsuitkering (TBA)	A	nee	n.v.t.	alleen GAK	145
<i>instrumenten zonder of slechts beperkte informatie over toepassing</i>					
• passende arbeid (art.30 ZW)	E+A	ja	nee	nee	200.000 (in 1993)
• uitstel schatting ao na aanvaarding arbeid (art.33 AAW/44 WAO)	E+A	ja	nee	nee	?
• herziening naar hoger dagloon (art.29 AAW/40 WAO)	E+A	nee	n.v.t.	nee	?
• uitstel schatting na scholing (art.31-4 AAW/42-4 WAO)	E+A	nee	n.v.t.	nee	?

Over 4 van de 13 maatregelen blijkt geen of slechts beperkte informatie beschikbaar (zie tabel 8). Over 9 instrumenten kan aangegeven worden hoe vaak deze worden toegepast. Onderscheid wordt gemaakt tussen het algemene instrument arbeidsbemiddeling en meer specifieke instrumenten als loonkostensubsidie e.d. De informatie met betrekking tot de overige instrumenten is gebaseerd op registraties van de uvi's (3).

Het aantal toepassingen van de loonkostensubsidie, de bonus en de stimuleringsuitkering is in de beschouwde periode (1995) achtergebleven bij de verwachtingen van de wetgever; daarnaast is het aantal toepassingen van de overige instrumenten de afgelopen jaren vrij constant geweest, ondanks de toegenomen aandacht voor reïntegratie en bemiddeling (3). Het aantal loonkostensubsidies is wel enigszins toegenomen, hoewel het aantal nog steeds duidelijk achterblijft bij de verwachtingen van de wetgever. Het aantal scholingen is in 1995 fors gereduceerd (3).

Het rapport (3) geeft een aantal redenen voor de beperkte toepassing, gelegen bij de uvi's, werkgevers, werknemers en de wetgeving. Tot slot wordt, gezien het toegenomen belang van reïntegratie, door de auteurs een verbetering van de landelijke beleidsinformatievoorziening op dit gebied bepleit.

2.3 De resultaten van het gebruik van reïntegratie-instrumenten

De beantwoording van de vraag in hoeverre de bemiddeling tot resultaten heeft geleid of zinvol is geweest, is om vele redenen maar beperkt mogelijk (3). Zo kan, wanneer na bemiddeling werk gevonden is, nooit uitgesloten worden dat dit zonder bemiddeling ook niet het geval zou zijn geweest. Bemiddelden vormen met opzet een selecte groep. Niet-bemiddelden zullen deels kansrijker en deels kansarmer zijn dan de bemiddelden. Ook de tijd die is verstreken na de bemiddeling of bijvoorbeeld scholing is van invloed op de werkhervattingskans (3).

Uit de enquêtegegevens onder zowel toetreders als herbeoordeelden, één jaar na beoordeling eind 1995 op het moment van enquêtering nog niet aan het werk, komt het volgende overzicht, wat betreft de resultaten van bemiddeling (3) (zie tabel 9).

Tabel 9 Resultaten van bemiddelingen 1994 (Bron: 3)

	herbeoordeelden	toetr. beoordeelden	totaal
doelgroep voor bemiddeling	14.000	44.000	58.000
bemiddeld	7.800	22.000	29.800
waarvan werk gevonden	2.200	7.300	9.500
niet bemiddeld	6.200	22.000	28.200
waarvan werk gevonden	1.700	7.300	9.000

28 procent van de bemiddelde herbeoordeelden en 33% van de bemiddelde toetredingsbeoordeelden vinden binnen één jaar werk. Deze gegevens van cliënten zijn redelijk in overeenstemming met de registratiegegevens van de uvi's.

De auteurs concluderen dat herbeoordeelden over het algemeen een zwakkere arbeidsmarktpositie hebben dan toetredingsbeoordeelden. Herbeoordeelden krijgen wel iets vaker bemiddeling en vaker intensieve bemiddeling, maar dit lijkt er niet toe te leiden dat ze ook vaker aan het werk komen. Bovendien slagen herbeoordeelden er minder vaak in een vaste baan te verwerven, waardoor ze vaker genoodzaakt zijn flexibele arbeidsverbanden aan te gaan of als zelfstandige te beginnen (3).

Wat betreft de resultaten van de toepassing van specifieke instrumenten blijkt in feite onvoldoende informatie voorhanden.

Wel kan een indicatie van de betekenis van de instrumenten worden verkregen uit het aantal instrumenten dat is ingezet bij cliënten uit de doelgroep(en) die een baan hebben gevonden. Uit de gegevens kan worden afgeleid dat voor hoogstens een kwart tot een derde van de gedeeltelijk arbeidsongeschikten die werk hebben gevonden, positieve prikkels als loonkostensubsidie, bonus, loondispensatie en verhoging ziekengeld (art 29b ZW) zijn ingezet (3).

De rapporten:

1. **Koehler, J.B.I. & P.A. Van Leeuwen & J.M.M. Raadschelders. Toegang tot de WAO; onderzoek naar de toepassing van het gewijzigde arbeidsongeschiktheids criterium. Zoetermeer. Ctsv april 1995 (rapport 95/2).**
In dit rapport staat de vraag centraal hoe het gewijzigde ao-criterium door de GAK/GMD-organisatie wordt toegepast en wat de gevolgen daarvan zijn op de mate van arbeidsongeschiktheid.
Voor het rapport zijn door het Ctsv schriftelijke stukken bestudeerd en interviews afgenomen van beleidsmedewerkers van de GAK/GMD-organisatie met betrekking tot de uitvoering in 1994. Daarnaast is in de 2e helft van 1994 een steekproef van 146 gevallen bestudeerd (een respons van 146 op een steekproef van 198 gevallen), aan de hand van enquête-vragen aan verzekeringsgeneeskundigen en arbeidsdeskundigen. Deze steekproef van einde wachttijdgevallen uit de tweede helft van 1994 was gestratificeerd naar drie diagnosecodes (klachten bewegingsstelsel, psychische klachten en hart- en vaatziekten) en naar twee functieniveaus (1 t/m 4 en 5 t/m 7, betrekking hebbend op mate van zelfstandigheid van het werk dat men deed en opleidingsniveau). Elk van de zes cellen bevatte 33 gevallen (6 x 33 = 198).
Door de stratificering wordt inzicht verkregen in de beoordeling van relevante groepen. Een voldoende representatief beeld kan pas in een later stadium over grotere aantallen gegeven worden.
2. **Van Soest, R. & C.J.M. Meus. Herbeoordeling van arbeidsongeschikten; kwaliteit van de uitvoering volgens cliënten. Zoetermeer, CTSV, mei 1996 (rapport R96/7).**
De onderzoeksvragen luiden:
 - Hoe wordt de herbeoordelingsoperatie feitelijk uitgevoerd en met welke uitkomsten?
 - In hoeverre voldoet de uitvoering aan de door uitvoeringsorganen en andere instanties gestelde kwaliteitsnormen?
 - Hoe beoordelen de cliënten de kwaliteit van de herbeoordeling?
 - Met welke omstandigheden hangen eventuele discrepanties tussen de uitvoering en de gestelde kwaliteitsnormen samen?
 - Welke omstandigheden zijn van invloed op de kwaliteitsoordelen van de cliënten?Voor het onderzoek zijn in totaal 1225 cliënten van 38/39 jaar (de cohorten 13 en 14) geënuquêteerd die zijn herbeoordeeld in de periode 1 december 1994 tot mei 1995. De steekproeven zijn a-select getrokken per uitvoeringsorgaan en zijn per uitvoeringsorgaan representatief, maar als geheel niet optimaal representatief voor de totale populatie van de cohorten. Vandaar dat weegfactoren berekend zijn, waarmee het gewicht van de gegevens in overeenstemming gebracht zijn met de feitelijke verdeling van de cliënten in cohort 13 en 14 over de UVT's.
De cliënten zijn gevraagd naar de feitelijke gang van zaken bij hun herbeoordeling en naar hun mening over de uitvoering van de herbeoordeling.
3. **Donker, K.J., R.P. van Hecke, C.J.M. Meus, P.H.G.M. Mullenders, J.W. Nool, Y. Wijnands. Toepassing van reïntegratie-instrumenten voor gedeeltelijk arbeidsongeschikten. Zoetermeer, CTSV, april 1996 (rapport R96/4).**
Ter bevordering van de arbeidsparticipatie van gedeeltelijk arbeidsgeschikten heeft de wetgever de laatste jaren verschillende reïntegratie-instrumenten ingevoerd of gewijzigd. Teneinde inzicht te verschaffen in de toepassing en werking van deze instrumenten, is in het onderzoek de vraag onderzocht in welke mate de verschillende soorten reïntegratie-instrumenten bij verschillende doelgroepen worden toegepast en wat daarvan het resultaat is. In het onderzoek wordt geen uitvoerige analyse verricht van de werking en effecten van instrumenten. Hiervoor zou het nodig zijn na te gaan in hoeverre werkhervatting van gedeeltelijk arbeidsgeschikten kan worden toegeschreven aan het instrumentarium. Dit is echter, gezien de beschikbare gegevens en de beschikbare tijd, niet mogelijk.
Een groot deel van de informatie en analyses heeft betrekking op 1995. Gebruik is gemaakt van wetteksten, beleidsdocumenten, enkele gesprekken met functionarissen, begrotingen van UVI's, reguliere statistische informatie van de UVI's (slechts beperkt aanwezig) en tot slot enquêtes onder cliënten. In de periode oktober tot december 1995 zijn twee enquêtes gehouden onder cliënten die zijn (her)beoordeeld voor de WAO, ongeveer één jaar na (her)keuring en die nog niet aan het werk waren. De ene enquête betreft 495 31/32-jarige AAW/WAO-ers die een eenmalige herbeoordeling hebben gehad (herkeurden) en daarbij volledig of gedeeltelijk arbeidsgeschikt verklaard zijn. De andere enquête betreft 857 personen van alle leeftijden die na een jaar ziekte (voor het eerst) een AAW/WAO-keuring gehad hebben (toetredingsbeoordeelden). Over de mate van representativiteit van de steekproef worden in het rapport geen opmerkingen gemaakt.
Het toenmalige College van Bestuur van het Ctsv heeft naar aanleiding van de bevindingen enige duidelijke standpunten ingenomen en aanbevelingen gedaan.
4. **Bergsma, E.N. Bemiddeling van herbeoordeelden. Zoetermeer, CTSV, juni 1996.**

In het onderzoek wordt onderzocht wat de kwaliteit is van de bemiddeling van de herbeoordeelden aan de hand van de volgende onderzoeksvragen:

- Hoe verloopt het bemiddelingsproces?
- Wat is het oordeel van de cliënten over de bemiddeling?
- Welke cliëntkenmerken zijn van invloed op de feitelijke gang van zaken tijdens het bemiddelingsproces?
- Welke factoren zijn van invloed op het oordeel van de cliënten over de bemiddeling?

De enquête is in oktober 1995 gehouden onder 857 herbeoordeelden van 31/32 jaar (de cohorten 5 en 6) ongeveer een jaar na herbeoordeling, die gedeeltelijk of geheel arbeidsgeschikt zijn verklaard. De steekproef is per BV representatief naar geslacht en naar regio (mensen uit de drie grote steden en degenen die voor herbeoordeling volledig arbeidsongeschikt waren zijn licht ondervertegenwoordigd).

5. **Van der Stelt, H.G. & M. Smaal. Einde wachttijd WAO in 1994; onderzoek in het kader van het project epidemiologie van de arbeidsongeschiktheid. Amsterdam, TICA, april 1996.**

Met dit onderzoek wordt beoogd inzicht te krijgen in de samenstelling van de groep langdurig zieken die na de invoering van de Wet TBA het ziektewet jaar hebben volgemaakt en in de wijzigingen die zich hebben voorgedaan ten opzichte van de situatie voor TBA. Dit gebeurt door een vergelijking tussen twee groepen: 1491 geïnterviewden in voorjaar 1992 en 989 in het voorjaar van 1994; het interviewmoment is in beide gevallen ruim een half jaar na einde wachttijd. Door middel van weging zijn de bestanden representatief gemaakt voor leeftijd, geslacht, hoofddiagnosecategorie en ao%.

De kenmerken die bekeken worden zijn: verdeling ao-klasse, werksituatie, gezondheid, relatie met het oude bedrijf, houding t.a.v. werkherhvatting, oordeel over de wao-beoordeling en financiële positie. Daarnaast zijn de cliënten ondervraagd over de begeleiding bij het vinden van werk.

6. **Rietberger, C. & G. van Hooijdonk. Het zwaard van Damocles; de mening van verzekerden over de gang van zaken tijdens de verplichte herbeoordeling van arbeidsongeschikten. Utrecht, Verwey-Jonker Instituut, mei 1996.**

De onderzoeksvragen van het rapport zijn:

- Welke procedures worden gevolgd bij de herbeoordelingen en hoe oordelen verzekerden over deze procedures?
- Hoe oordelen verzekerden over het resultaat van de herbeoordeling?
- Wat is de relatie tussen de aard van de ziekte van de verzekerden en het resultaat van de beoordeling?
- Wat zijn de effecten van de herbeoordelingen in termen van werk en inkomen van verzekerden?
- Hoeveel verzekerden gaan in beroep als zij het niet eens zijn met het resultaat van de herbeoordeling? Hoe oordeelt de beroepsrechter?

Het onderzoek is een vervolg op twee eerdere oriënterende onderzoeken naar de gevolgen van TBA en de toepassing van het FIS; de hoofdconclusies hieruit worden herhaald.

Het onderzoek is gehouden onder bezoekers aan voorlichtingsbijeenkomsten van de tien regionale WAO/AAW-platforms en onder de informatievragers bij de steungroep ME en arbeidsongeschiktheid te Groningen. Bij deze voorlichting wordt een speciaal nummer van 'WAO-berichten' gebruikt met informatie over de herbeoordelingen. In dit nummer zit ook een registratieformulier voor herbeoordeelden met het verzoek dit aan de onderzoekers op te sturen. Van eind 1994 tot eind maart 1996 hebben de onderzoekers 275 bruikbare formulieren ontvangen. Alle respondenten zijn jonger dan 45 jaar (de herbeoordelingscohorten tot dan toe). Van deze 275 mensen zijn 170 gevraagd mee te werken aan een telefonisch interview, van wie er 148 dit ook feitelijk gedaan hebben.

De onderzoekers schrijven niets over de representativiteit van de steekproef en de resultaten. Gezien de samenstelling van de steekproef is het onderzoek niet representatief te noemen voor de mensen die in de betreffende periode herbeoordeeld zijn. Het kleine aantal maakt een nadere analyse om hier meer inzicht in te krijgen ook onmogelijk. Overigens wil dit niet zeggen dat als het onderzoek meer representatief zou zijn opgezet, de resultaten dan per definitie anders zouden luiden.

7. **Van der Lubbe, J.F. & E. Vermeij. Claimbeoordeling in de ZW en de WAO; herinrichting uitvoeringsproces in 1994/1995. Zoetermeer, CTSV, maart 1996 (rapport R96/1).**

In dit rapport worden twee hoofdvragen behandeld:

- Hebben de BV'en private activiteiten, voorzover het gaat om arbodiensten, voldoende uit hun werkorganisaties ontvlochten?
 - Hebben de BV'en zorg gedragen voor een nieuw ingericht en voldoende bemand werkproces voor de claimbeoordeling voor de ZW resp. voor de beoordeling van de toetreding tot de WAO?
- En meer specifiek: welke knelpunten zijn er te onderkennen in de uitvoering van het werkproces ZW/WAO?

Is er een goede controle op de meldingen, rapportages en inspanningen van de werkgever en worden in dat verband sancties toegepast? Voldoet het gegevensverkeer met andere instanties aan de gestelde eisen?

De beantwoording van de vragen gebeurt aan de hand van een rapportage van de SVr van eind '94 en gesprekken met directie en staf van de UVT's in de zomer van 1995, aangevuld met schriftelijk materiaal in de vorm van plannen, interne evaluaties en kwantitatieve gegevens.

Het toenmalige College van Bestuur van het Ctsv heeft naar aanleiding van de bevindingen enige duidelijke standpunten ingenomen en aanbevelingen gedaan.

8. **Jehoel-Gijsbers, G. & S. Serail. Cliënten over de uitvoering van WW, WAO en ZW. Zoetermeer, Ctsv juni 1996 (rapport R96/9).**

In dit rapport wordt een onderzoek beschreven naar de cliëntgerichtheid in de gevalsbehandeling. De vragen die onderzocht worden zijn:

- in hoeverre is er sprake van een geïntegreerde gevalsbehandeling en van tijdigheid en juistheid van beslissing en
- in welke mate beantwoordt de wijze van uitvoering aan cliëntgerichte criteria als bejegening, duidelijkheid, begeleiding en bereikbaarheid?

Er zijn interviews gehouden met 48 functionarissen van de uitvoeringsinstanties.

Daarnaast zijn de onderzoeksgegevens verzameld via een schriftelijke enquête in juli '95 onder 7.856 uitkeringsgerechtigden (WW, ZW, WAO) en arbeidsgeschikt verklaarden. Met uitzondering van de volledig arbeidsgeschikt - verklaarden (vanwege het te kleine aantal - 386) blijkt uit nadere analyse de onderzoeksgroep representatief voor de cliënten van de afzonderlijke UVT's. Er zijn 2.505 WAO-ers ondervraagd die sinds 1-8-'93 WAO-gerechtigd zijn geworden. De arbeidsgeschikt verklaarden zijn in de eerste helft van 1995 beoordeeld. In het rapport wordt een uitgebreide uitwerking gegeven van cliëntgerichtheid in de gevalsbehandeling.

In het rapport worden tevens vergelijkingen gemaakt met vergelijkbare gegevens uit 1991, verzameld in een onderzoek in opdracht van de SVr.

9. **Van Breukelen, A.H., & J.W. Nool & P.M. Spijkerboer. In en uit de WAO; een onderzoek naar volumeontwikkeling en werkhervatting; 3e concept. Zoetermeer, Ctsv juli 1996.**

In het rapport worden de ontwikkelingen wat betreft de uitkomst van de toepassing van het TBA-criterium (in het rapport het AO-volume) en de reïntegratie in de jaren 1994 en 1995 vergeleken.

De twee hoofdvragen zijn:

- Welke factoren zijn van invloed geweest op de volume-ontwikkeling in 1995?
- Wat gebeurt er met de mensen die geheel of gedeeltelijk zijn goedgekeurd: is men (meer uren) aan het werk of blijft men afhankelijk van één of meer sociale zekerheidsuitkeringen?

De onderzoekers geven zelf aan dat de analyse slechts een signaalfunctie heeft, omdat door de beperkte inhoud van de beschikbare statistische gegevens geen definitief uitsluitsel te geven is over de achterliggende oorzaken.

Macro in- en uitstroomgegevens worden geanalyseerd en voor de tweede vraag wordt gebruik gemaakt van gegevens uit een enquête die eind 1995 is uitgevoerd onder 661 herbeoordeelden van 31/32 jaar ongeveer één jaar na de keuring, die na herbeoordeling hun uitkering geheel of gedeeltelijk hebben verloren en daarnaast onder 1314 toetredingsbeoordeelden, een jaar daarvoor beoordeeld en volledig of gedeeltelijk arbeidsgeschikt verklaard, maar niet volledig voor de oude functie. Door de onderzoekers wordt verondersteld dat de geënquêteerde herkeurden en toetredingsbeoordeelden representatief zijn voor 1994, maar zij treden hierover niet in details.

10. **Landelijk Samenwerkingsverband WAO-platforms (LSV/WAO), Buitenparlementaire enquête Arbeidsongeschiktheidsregelingen. Den Haag, LSV/WAO, mei 1996.**

Voor dit rapport van 'de WAO-beweging' (Landelijk samenwerkingsverband van regionale WAO/AAW-platforms) zijn op 18 maart 1996 in Ede 17 personen 'verhoord':

- negen 'ervaringsgetuigen' (allen (gedeeltelijk) arbeidsongeschikten, die het niet eens zijn met hun beoordeling of de effecten van de beoordeling vrezend voor werk en/of financiële situatie)
- twee medewerkers van een uitvoeringsinstantie (Tica en GUO; de Tica-medewerker gaf als mening dat er nogal wat schort aan de kwaliteit van de medische keuringen),
- een advocaat in WAO/AAW-zaken (die van mening is dat er nogal wat schort aan de bewijslast bij medische keuringen),
- een werkgever,
- een vertegenwoordiger van VNO/NCW,
- drie parlementariërs (van resp. VVD, PvdA en D'66).

Doel van de enquête was 'de gevolgen van de WAO-wetgeving voor arbeidsongeschikten onder de maatschappelijke aandacht te brengen en verantwoordelijken in deze kwestie te horen'. De enquête richt zich met name op de praktijk van de TBA.